

سری در ادب پارسی

دکتر حاجت توسلی

دکتر حاجت توسلی

سرشناسه	:	توسلی، حجت، ۱۳۵۱ -
عنوان و نام پدیدآور	:	سیری در ادب پارسی / حجت توسلی.
مشخصات نشر	:	اصفهان: حجت توسلی، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	:	۲۶۳ ص.
شابک	:	978-622-00-1896-4
وضعیت فهرست‌نویسی:	:	فیا
یادداشت	:	کتابنامه.
موضوع	:	ادبیات فارسی -- راهنمای آموزشی (عالی)
موضوع	:	Persian literature -- Study and teaching (Higher)
موضوع	:	ادبیات فارسی -- مجموعه‌ها
موضوع	:	Persian literature -- Collections
رده‌بندی کنگره	:	۱۳۰۰ / ۹۲ ت / ۳۳۳۱ PIR
رده‌بندی دیوبی	:	۸۰/۷۶ فا
شماره کتابشناسی ملی:	:	۵۵۵۲۳۱۴

سیری در ادب پارسی

مؤلف: دکتر حجت توسلی

ناشر: مؤلف

ویراستار: مرتضی غفوری

طرح جلد: سپیده کوهستانی

* چاپ: نوروزی * صحافی: نوروزی

نوبت چاپ: اول، پاییز ۱۳۹۸ * تیراژ: ۱۰۰۰ عدد

قطع: وزیری * تعداد صفحات: ۲۶۳ صفحه

شابک: ۹۷۸ - ۶۲۲ - ۰۰ - ۱۸۹۶ - ۴

© حق چاپ و نشر محفوظ و مخصوص مؤلف است.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل اول
۱	فرهنگ و ادبیات
۲	دانشمند واقعی - معرفت حقیقی
۷	با فرهنگ و بی فرهنگ
۱۱	ماهیت ادبیات
۱۱	مفهوم لغوی ادبیات
۱۲	مفهوم اصطلاحی ادبیات
۱۲	ارتباط زبان و ادبیات
۱۵	کارکرد ادبیات
۱۵	شعر و نظم
	فصل دوم
۱۹	ادبیات ایران باستان
۲۰	ادبیات ایران باستان
۲۰	ادوار تاریخی زبان‌های ایرانی
۲۲	سنت شفاهی
۲۲	ادبیات مادی
۲۲	ادبیات فارسی باستان
۲۴	ادبیات اوستایی
۲۴	ادبیات دوره اشکانی

۲۵	کتیبه‌های دوران ساسانی
۲۵	ادبیات پهلوی (متون پارسی میانه)
۲۶	شعر پهلوی
۲۷	ادبیات مانوی
۲۷	زبور پهلوی
۲۷	ادبیات زبان‌های ایرانی میانه شرقی
۲۷	سغدی
۲۸	سکایی
۲۸	خوارزمی
۲۸	بسخ

فصل سوم

۲۹	برگزیده متون ادبی
۳۰	آغاز ادب پارسی
۳۷	در باب شاهنامه
۴۳	مقدمه شاهنامه ابومنصوری
۴۴	ذکر بر دار کردن حسرتک وزیر
۵۳	هرمنوتیک (Hermeneutics)
۵۴	مرگ نویسنده (The death of the author)
۵۹	مناجات
۵۹	در طریق وصول به درجه عالی
۶۱	یک دم میان دو عدم
۶۴	در حقوق صحبت
۶۸	سخنی در باب کلیله و دمنه
۷۰	تمهید بزرگمهر
۷۴	گره عابد
۷۸	آینه عبرت
۸۳	آرمانشهر
۸۶	عرفان یعنی دریافت هنری از دین

۹۱	شیخ صنعان.....
۹۸	مولوی.....
۹۸	آثار مولوی.....
۱۰۵	گفتاری از فیه ما فیه.....
۱۰۶	در وصایای افلاطون به شاگرد خویش.....
۱۰۸	استاد غزل.....
۱۱۳	جدال سعدی با مدعی در بیان.....
۱۱۳	توانگری و درویشی.....
۱۱۸	در آ. ب. محبت.....
۱۲۲	خطاب به قوم و د. انگر مغول.....
۱۲۶	کس چو حافظ نگشت از رخ اندیشه نقاب.....
۱۲۶	سبک و ویژگی‌های شعر حافظ.....
۱۳۴	شعر واسوخت (مکتب نوع).....
۱۳۸	صائب تبریزی.....
۱۴۵	درآمدی بر ادبیات معاصر ایران.....
۱۵۱	عقاب.....
۱۵۷	شرح گونه‌ای بر شعر فوق از «مهدی اخوان ثالث».....
۱۶۱	ماهی و جفتش.....
۱۶۳	تفسیر داستان ماهی و جفتش.....

فصل چهارم

۱۶۷	دانش‌های ادبی.....
۱۶۸	فصاحت و بلاغت.....
۱۶۸	فصاحت.....
۱۶۹	الف. فصاحت کلمه.....
۱۷۰	ب. فصاحت کلام.....
۱۷۱	ج. فصاحت متکلم.....
۱۷۲	بلاغت.....
۱۷۲	۱- علم بیان.....

الف) تشبیه.....	۱۷۳
ب) استعاره.....	۱۷۳
ج) مجاز.....	۱۷۴
د) کنایه.....	۱۷۵
۲- علم معانی.....	۱۷۶
سجع.....	۱۷۹
انواع ادبی.....	۱۸۳
انواع نظم و نثر پارسی.....	۱۸۵
الف) انواع نثر.....	۱۸۵
۱. نثر مرسل (ساده).....	۱۸۵
۲. نثر منسج.....	۱۸۵
۳. نثر مصنوع.....	۱۸۶
ب - انواع نظم.....	۱۸۷
انواع شعر.....	۱۸۷
قصیده.....	۱۸۷
غزل.....	۱۸۹
مثنوی.....	۱۹۱
قطعه.....	۱۹۲
رباعی (چهار گانه).....	۱۹۲
دوبیتی.....	۱۹۲
ترجیع بند و ترکیب بند.....	۱۹۳
تضمین.....	۱۹۴
مسمط.....	۱۹۵
مستزاد.....	۱۹۶
چهارپاره.....	۱۹۶
سبک های شعر فارسی.....	۱۹۸
۱. سبک خراسانی.....	۲۰۰
۲. سبک عراقی.....	۲۰۱

۲۰۲	۳. سبک هندی
۲۰۲	۴. بازگشت ادبی
۲۰۵	- شعر سپید
۲۰۷	سبک‌های نثر فارسی
۲۰۹	مکتب‌های ادبی اروپایی
۲۰۹	۱. کلاسیسیسم
۲۱۰	۲. رمانتیسم
۲۱۰	۳. رئالیسم
۲۱۱	۴. نوردیسم
۲۱۲	۵. مبولیسم
۲۱۲	۶. سوررئالیسم
۲۱۴	نقد ادبی
۲۱۴	اهداف و وظایف
۲۱۶	روش تحقیق و مقاله‌نویسی
۲۱۷	مراحل تحقیق
۲۲۵	نگارش
۲۳۲	نگارش کلمه‌های بیگانه به خط فارسی
۲۳۲	نشانه‌گذاری
۲۳۳	۱. ویرگول (،)
۲۳۴	۲. نقطه ویرگول (؛)
۲۳۴	۳. نقطه (.)
۲۳۵	۴. دو نقطه (:)
۲۳۵	۵. گیومه « »
۲۳۶	۶. نشانه سؤال (?)
۲۳۶	۷. نشانه تعجب (!)
۲۳۷	۸. خط فاصله (-)
۲۳۸	۹. سه نقطه (...)
۲۳۸	۱۰. ستاره (*)

۱۱. پراتر یا دو هلال () ۲۳۸
۱۲. قلاب [] ۲۳۹
۱۳. ممیز (/) ۲۳۹
۱۴. جهت‌نما (←) ۲۴۰
- نامه‌نگاری ۲۴۱
- برخی از ویژگی‌های یک نامه خوب اداری ۲۴۱
- اندازه کاغذ نامه اداری ۲۴۳
- تمرین ۲۴۵
- درست نویسی، ورژگان متشابه ۲۴۶
- کتابنامه ۲۵۹

پیشگفتار

برای درس سه - احدى ادبیات فارسی عمومی که همه دانشجویان در مقاطع تحصیلی گوناگون - به استثنای دانش‌ریزان رشته زبان و ادبیات فارسی - ملزم به گذراندن آن هستند، کتاب‌های متعدد و کثیری توسط استادان و مدرسان این درس تألیف گردیده که هر کدام با داشتن مزایایی درخور و شایسته، نقشی بسزا در جهت گسترش مبانی تعلیم و تعلم ایفا نموده‌اند.

کتاب حاضر نیز که حاصل تدریس و بیان تدریس و خوشه چینی از خرمن بزرگان و مایه‌وران نیک‌نام ادب پارسی است، می‌کوشد تا با ارائه مطالب و موضوعات متنوع و گوناگون که در درس ادبیات فارسی به میزان سه واحد نظری جاری است، سهمی در راستای جیل‌بدین مقصود داشته و مشتاقان و دوستداران ادب پارسی را ارمغانی باشد.

اساس کتاب حاضر بر چهار فصل استوار است:

فصل اول، با عنوان: فرهنگ و ادبیات، می‌کوشد تا با تبیین مبانی ادبیات، به کاربرد و جایگاه آن در ارتباط با سایر علوم اشاره نموده و بدین طریق به عنوان پیش‌درآمدی بر ارائه مطالب فصل‌های دیگر مطرح گردد.

فصل دوم، با عنوان: ادبیات ایران باستان، به معرفی اجمالی ادبیات پیش از اسلام پرداخته و ادب پارسی را با رویکرد معرفی ادوار و آثار ادبی تمدن کهن ایران زمین بررسی می‌نماید. این بخش - با توجه به علاقه دانشجویان نسبت به ادب و فرهنگ ایران باستان - صرفاً جهت مطالعه و آشنایی با سیر تکوینی ادبیات ایران تنظیم یافته و جنبه تدریس ندارد.

فصل سوم با عنوان برگزیده متون ادبی در معرفی آثار منتخب نظم و نثر، به همراه شرح مختصری از احوال نویسندگان بزرگ ادب فارسی است. در این بخش از کتاب سعی شده تا متون برگزیده با رویکرد ادبیات تعلیمی و مؤثر، متناسب با بینش و نگرش دانشجویان انتخاب شود. تکرار و تعدد این متون باعث

می‌گردد، تا مدرّس با آزادی انتخاب بیشتر، از تدریس متون تکراری در کلاس‌ها و ترم‌های متعدد به دور باشد و انگیزه و علاقه مخاطبین به فراگیری مطالب، بیشتر گردد.

فصل چهارم به دانش‌های ادبی اختصاص یافته است. در این بخش از کتاب، مطالب و موضوعاتی که در قالب دانستنی‌های ادبی مطرحند بر پایه ادامه دانسته‌های دانشجویان در مقاطع تحصیلی پیشین ارائه شده است. از آنجا که آگاهی از دانش‌های ادبی درک بهتر و روشن‌تری از زبان و ادبیات به مخاطب می‌دهد، پیشنهاد می‌شود تا این فصل از کتاب پیش از فصل سوم تدریس شود تا دانشجویان با آگاهی و درک بیشتر به فراگیری متون ادبی بپردازند.

همان گونه که پیشتر نیز بیان شد، شیوه تدوین کتاب بر اساس توالی زمانی و سیر تکوینی متون ادبی با محتوای تعلیم ستوار بوده که با توجه به تکرر و تعدد متون آن، هر مدرّس با ذوقی می‌تواند براساس ویژگی‌های مخاطبین و مقاطع تحصیلی آنها، تنها بخشی از کتاب را به عنوان متن اصلی برای تدریس در یک یا چند نیم سال برزیند. از بقای مطالب کتاب به عنوان متون آموزشی کمکی یا خواندنی‌های مفید و موثر استفاده نماید. بدین منظور حجم کتاب تا حدودی بیش از مقدار لازم برای تدریس در نظر گرفته شده است که این گزینش البته آگاهانه بوده تا ادو دانشجویان بتوانند آگاهانه مطالب لازم را برگزینند. همچنین سعی شده است تا لغات و اصطلاحات کمتر معنی شوند، چرا که مطالعه بخشی از کتاب بر عهده دانشجویان بوده و مجالی است برای آنان تا با مطالعه فرهنگ لغات کتاب‌های است و سایر موارد به درک بهتر و والاتری از ادبیات رسیده و از پخته‌خواری و سطحی‌نگری به دور بمانند.

در پایان شایان یادآوری است که مؤلف این کتاب به هیچ روی ادعای کمال و انجام کاری بی‌نقص را ندارد؛ اما این اقبال با وی همراه بوده که حاصل زحمات ارزشمند و تأییدهای گرانقدر استادان و متقدّمان این شاخه از هنر و دانش را مقابل خویش بیند و از تجربه‌های موفق آنان که در انتفاع را برد و صد البته برای این استفاده، مرهون همه آن بزرگواران بوده و فضل تقدّم ایشان را مشعل روشن راه آن تألف تلقی نماید.

دکتر سجت توسلی

Tavasoli@hotmail.com